

A R T Y K U Ł Y

Zdzisław Pizun

Redakcja portalu internetowego
„Historia Regionu Tomaszów Lubelski-Belz-Rawa Ruska”

600 LAT LUBYCZY KRÓLEWSKIEJ (1422–2022). POCZĄTEK WSI LUBYCZA I KNIAZIOSTWA LUBYCKIEGO DO POŁOWY XVI W.

Artykuł przedstawia początki Lubyczy Królewskiej od czasu lokacji wsi na prawie wołoskim przez braci Wołochów, Jakuba i Miczkę, i ustanowienia dla nich przez Siemowita IV, księcia mazowieckiego i bełskiego, na mocy przywileju z 15 czerwca 1422 r., dziedzicznego kniaziostwa lubyckiego do potwierdzenia w połowie XVI w. tegoż przywileju przez króla Zygmunta II Augusta. Autor zwrócił szczególną uwagę na odróżnienie wsi Lubycza od kniaziostwa lubyckiego, gdyż w historiografii dotyczącej Lubyczy Królewskiej namnożyło się wiele pomyłek.

Słowa kluczowe: Jakub i Miczko, Siemowit IV, Zygmunt II August, grodzisko, lokacja, prawo wołoskie, przywilej, Lubycza Królewska, wieś Lubicz, kniaziostwo lubyckie, 600-lecie

Na wstępie należałoby dokładnie sprecyzować, jak rozumieć sześćsetną rocznicę, którą władze i instytucje miejskie Lubyczy Królewskiej, miejscowi historycy i regionaliści oraz społeczność całej gminy świętują w 2022 r.¹ Wnikliwi obserwatorzy na pewno zadadzą dwa istotne pytania: Co dokładnie stało się 600 lat temu na terenie Lubyczy Królewskiej i czy faktycznie ta rocznica odnosi się do miasta Lubycza Królewska?

Odpowiadając na powyższe pytania, należałoby na pewno wyjść od wyjaśnienia wydarzenia historycznego, które miało miejsce w Belzie, stolicy księstwa bełskiego, 15 czerwca 1422 r. W tym dniu książę mazowiecki i bełski Siemowit IV (1381–1426) wydał dla dwóch braci Wołochów, Jakuba i Miczki, dokument, który należy rozumieć jako przywilej ustanawiający na terenie wsi Lubycza dziedziczne kniaziostwo (*ducatus*) na prawie wołoskim. Bezpośrednim spadkobiercą tego kniaziostwa jest dzisiaj wieś

¹ Niniejszy artykuł powstał na bazie wygłoszonego przez autora 25 stycznia 2022 r. wykładu inauguracyjnego cyklu „Sześć wykładów na sześćsetlecie Lubyczy Królewskiej”, zorganizowany w jubileuszowym roku przez Gminną Bibliotekę Publiczną w Lubyczy Królewskiej. Wcześniej autor opracował temat statusu prawnego kniaziów lubyckich. Zob. Z. Pizun, *Kniazostwo lubyckie i próba oceny statusu prawnego kniaziów lubyckich*, [w:] Z Rostocza na Grzędę Sokalską. *Szkice historyczne i literackie*, Horyniec-Zdrój–Narol–Lubaczów–Tomaszów Lubelski 2021, s. 35–59.

Transmpt (sporządzony w Lublinie 20 kwietnia 1554 r. przez króla Zygmunta II Augusta) dokumentu wydanego w Belzie 15 czerwca 1422 r. nadającego braciom Jakubowi i Miczce, Wołochom, kniaźstwo na prawie wołoskim we wsi Lubycza, w ziemi bełskiej. Źródło: Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, Dział Rękopisów, sygn. BO 2654

Kniazie, znajdująca się nieopodal Lubyczy Królewskiej. Sama Lubycza Królewska – miasto – jest, można powiedzieć, pośrednim spadkobiercą przyjmującym na siebie całą historię, spuściznę ziemi lubyckiej. Na mocy tego przywileju część wsi Lubycza, którą wspomniani bracia wcześniej otrzymali w całości od księcia, powróciła do jego domeny. Można przypuszczać, że z czasem zapewne też wieś Kniazie zostanie wchłonięta przez miasto Lubyczę Królewską. Data 15 czerwca 1422 r. to pierwsza historyczna wzmianka dotycząca Lubyczy Królewskiej, dlatego z braku możliwości poznania faktycznego początku miejscowości rocznicę tego właśnie wydarzenia postanowiono świętować.

Celem niniejszego artykułu jest pokazanie w miarę możliwości różnicy pomiędzy wsią Lubycza utworzoną na prawie wołoskim a kniaziostwem lubyckim ustanowionym 15 czerwca 1422 r. na tym samym prawie. Dotychczas w opracowaniach historycznych dotyczących gminy Lubycza Królewska informacje dotyczące obu części Lubyczy – wsi i kniaziostwa – są ze sobą mylone. Widać to szczególnie w pracach regionalisty i językoznawcy

Mariusza Kopra, który, widać, nie panuje nad treścią dotyczącą Lubyczy Królewskiej i wsi Kniazie². Autor przeważnie bezkrytycznie opiera się na przytaczaniu interpretacji innych autorów, nie poddając ich weryfikacji. Dlatego cała wiedza dotycząca początków Lubyczy Królewskiej (ale też innych miejscowości na terenie gminy) dotychczas przekazana przez historiografów powinna zostać zredagowana od początku.

Zanim omówimy, jak doszło do lokacji wsi Lubicz (pierwotna nazwa Lubyczy) na prawie wołoskim, należy zastanowić się nad funkcjonującym w historiografii na terenie późniejszej Lubyczy wczesnośredniowiecznym grodziskiem, o którym wiedza, być może jedynie w tradycji ustnej, przetrwała do XIX w. Przez historyków i kartografów zostało ono odnotowane jako Horodyszczce³ i Horodysko⁴. Jak na razie nie ma możliwości oszacowania dokładnego okresu jego istnienia, jednak gdyby istniało w okresie panowania Siemowita IV, to z pewnością byłyby o nim wzmianki źródłowe. Miejscowa ludność w okresie późniejszym mówiła przeważnie w języku ruskim, stąd zapewne utrwaliła się nazwa horodyszczce, a nie grodzisko⁵. Dotychczas obowiązującym w historiografii za *Słownikiem geograficznym Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*⁶ stwierdzeniem było, że ten gród był praruski (staroruski⁷). Podczas wykładu 25 stycznia 2022 r. autor niniejszego artykułu, przywołując opracowanie Władysława Semkowicza z 1925 r., podał w wątpliwość powyższe stwierdzenie i zwrócił uwagę, że mógł to być równie dobrze jeden z obiektów Grodów Czerwieńskich⁸.

² M. Koper, *Nazwy geograficzne gminy Lubycza Królewska. Słownik historyczno-onomastyczny*, Lubycza Królewska 2014, s. 72–73, 81–87; *Gmina Lubycza Królewska. Pogranicze geograficzno-kulturowe*, oprac. M. Koper, Lubycza Królewska–Jakubów 2010, s. 71–73, 76–79.

³ *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, t. 5, Warszawa 1884 (dalej: SGKP), s. 459.

⁴ Archiwum Państwowe w Lublinie (dalej: AP), Lubycza Kniazie z miejscowościami Dęby, Kutajce [chodzi o Kułajce, Kołajce – Z.P.], Rudki i Pawliszcze w Galicyi. Powiat podatkowy Rawa. 1896, sygn. 48.

⁵ Analogicznie Kazimierz książę Lubecki w swoim dziele o kniazostwie lubyckim wspomina o kniazioskim warownym zamczysku Horody, który znajdował się od przysiółka Rudki w stronę Krągłego Goraja. Zob. K.L. [Lubecki], *Z historii lubickiej*, Kraków 1918. Przedruk tekstu w publikacji: *Lubycza w dawnych opracowaniach historycznych*, przedmowa, wybór tekstów i oprac. Z. Pizun, Lubycza Królewska 2013, s. 7.

⁶ SGKP, s. 459.

⁷ Tak też dotychczas określał gród autor niniejszego opracowania. Zob. Z. Pizun, *Przedmowa*, [w:] *Lubycza w dawnych opracowaniach...*, s. 3.

⁸ W publikacji: W. Semkowicz, *Geograficzne podstawy Polski Chrobrego*, Warszawa 1925, s. 52 i przyp. 4, czytamy: „Roztocze żółkiewskie, stanowiące słabiej zalesiony pomost między obu obronnymi łańcuchami grodów, usiane jest grodziskami na linii Lubycza–Żółkiew. Są to grody: Lubycza, Potylicz, Parypsy, Magierów, Okopy magierowskie, Wyszenka mała i Glińsko”. Jak widać, na terenie Lubyczy Królewskiej i okolic tętniło życie wczesnosłowiańskie. Mamy też nie do końca zbadane kurhany pomiędzy Lubyczą Królewską a Teniatyskami. Zob. *Kurhany na terenie gminy Lubycza Królewska*, oprac. R. Gawryś, Z. Pizun, Lubycza Królewska 2018 (mps). Są też stanowiska archeologiczne w Lubyczy, na Kniaziach i w okolicy.

Aby potwierdzić lokalizację grodziska oraz jego pochodzenie, na pewno należałoby przeprowadzić szczegółowe badania archeologiczne, bez których dyskusja na jego temat nie ma sensu.

Nie jest znana dokładna data lokacji na prawie wołoskim wsi Lubicza przez Jakuba i Miczkę. Z dokumentu donacyjnego z 15 czerwca 1422 r. wynika, że Jakub i Miczko otrzymali wcześniej od księcia Siemowita IV całą wieś Lubicza i być może, choć nie jest to dokładnie określone, byli jej zasadźcami. Nie wiadomo więc, czy wołoscy bracia od księcia otrzymali już istniejącą wieś, czy też tę wieś musieli stworzyć od początku. Analizując jednak system nadań ziemskich prowadzonych przez Siemowita IV w ziemi bełskiej, można wywnioskować, że nadawane przez księcia miejscowości już funkcjonowały⁹. Historyk Grzegorz Jawor zaznacza, że teren, na którym nastąpiła lokacja Lubiczy, był pustką osadniczą¹⁰. Natomiast inny historyk, Andrzej Janeczek, zastanawia się, czy osadnictwo wołoskie było na terenie Lubiczy pionierskie, czy może Wołosi wzmocnili zaludnienie starszej, niewymienionej w źródłach osady¹¹. Nie daje on jednak jednoznacznej odpowiedzi na swoje teorie. XIX-wieczny historyk, książę Jan Tadeusz Lubomirski w swoim dziele o osadnictwie wołoskim wysunął teżę, że na terenie wsi Lubicza mógł znajdować się folwark książęcy¹². Z tego stanowiska autora wynikałoby, że wieś Lubicza mogła być zapleczem tego folwarku. Nie znając jednak pierwotnej donacji wsi Lubicza dla Jakuba i Miczki, Wołochów, sporu tego nie da się jednoznacznie rozstrzygnąć.

Kolejną sporną kwestią, która dodatkowo wywołuje emocje wśród autorów, jest ustalenie etymologii pierwotnej nazwy Lubiczy – Lubicz. Skojarzenia narzucają się same, gdyż nazwa Lubicz jest dość powszechna i na terenie Polski można odnaleźć wiele takich nazw. Lubicz to też dość znany herb szlachecki. Posługiwali się nim m.in. Żółkiewscy, którzy w czasie, gdy tworzyła się Lubicza, prowadzili swoją ekspansję rodową na wschód. Nie ma jednak żadnego dowodu, że mieli oni coś wspólnego z Lubiczą. Lubicz to ulica w Krakowie, której nazwa wywodzi się od miasta Novum Lubicz, założonego w 1670 r. przez Andrzeja Gotkowskiego herbu Lubicz. Najważniejsze jednak zestawienie prowadzi do wsi Lubicz, położonej około 10 km na wschód od Torunia. W pierwszej połowie XIII w. Lubicz stanowił gród warowny książąt mazowieckich. Znajdował się tam również warow-

⁹ A. Janeczek, *Osadnictwo pogranicza polsko-ruskiego. Województwo bełskie od schyłku XIV do początku XVII w.*, Wrocław 1993, s. 83–85.

¹⁰ G. Jawor, *Elity prawa wołoskiego na Rusi Czerwonej. Przemiany i trwanie (na przykładzie wsi Lubicza w województwie bełskim od XV do połowy XIX wieku)*, „Średniowiecze Polskie i Powszechnie” 2011, t. 3 (7), s. 233.

¹¹ A. Janeczek, *op. cit.*, s. 147.

¹² J.T.L. [Lubomirski], *Północno-wschodnie wołoskie osady*, „Biblioteka Warszawska” 1855, t. 4, s. 10.

ny młyn¹³ i folwark. Widać, że nazwa Lubicz funkcjonowała w księstwie mazowieckim i mogła, analogicznie jak Rawa Mazowiecka – Rawa Ruska, zostać „przeniesiona” do ziemi bełskiej w wyniku ekspansji mazowieckiej na wschód. Jeśli już mówimy o folwarku, to nie mogli go posiadać rusińscy chłopcy, a jego zarządcą musiał być ktoś z zewnątrz (z Mazowsza?). Być może do rozważań należałoby włączyć, że Jakub i Miczko mogli utworzyć folwark, który następnie, na mocy przywileju jako wynagrodzenie zasadźców za lokowanie wsi, otrzymali od księcia. Bracia obok tego folwarku utworzyli dużą wieś Lubicz, do której sprowadzili wołoskich osadników. Można wnioskować, że bardziej im opłacało się posiadać uprzywilejowany i dziedziczny folwark (kniaziostwo), niż gospodarować na wsi i pobierać rentę feudalną. Dlatego trudno zaakceptować teorie o ruskiej etymologii nazwy Lubicz, które coraz częściej pojawiają się w dyskusji o początkach Lubyczy. Nie bardzo też przekonująca jest argumentacja, że skoro Lubycza Królewska leży na pograniczu polsko-ukraińskim, to nazwa miejscowa Lubicz powinna być ruska i, choć nie ma na to żadnych potwierdzeń źródłowych, odnosić się do zaginionej osady, do której nawiązywać miała nowo założona wieś¹⁴.

Wieś Lubycza nie miała zwartej zabudowy, lecz zgodnie z wołoskim modelem składała się z licznych dworzyszczy rozsianych na znacznym terytorium, które były podstawowymi jednostkami gospodarczymi Wołochów. Można sądzić, że w chwili podziału Lubyczy w 1422 r. na obu terytoriach – we wsi i kniaziostwie – założone już były dworzyszczca. Często nazwy dworzyszczy pochodziły od przydomków założycieli poszczególnych jednostek. Szczegółowe ich wyliczenie podaje *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*¹⁵. Pomimo to że jest ono kilka wieków

¹³ SGKP, s. 401.

¹⁴ Zob. W. Makarski, *Pogranicze polsko-ruskie do połowy wieku XIV. Studium językowo-etniczne*, Lublin 1996, s. 185, 226. W pełni tę argumentację podziela M. Koper. Zob. M. Koper, *op. cit.*, s. 82. W. Makarski, optując za „ruskimi” początkami Lubyczy na przełomie XIV i XV w., jako uzasadnienie swojej racji przytacza lustrację królewską trzy wieki późniejszą (1765). Poza tym pokazuje, że ze wszystkich nazw Lubicz tylko Lubycza ma ruską etymologię. Widać, że przy etymologii nazw miejscowości językoznawca nie bierze pod uwagę wyłącznie czasu powstania miejscowości i tylko jej pierwotnej nazwy, a nagina fakty, aby pasowały do jego poglądów. W przypadku Lubyczy (*Lubicz*) podważa wszystko, co może kojarzyć się z polskością czy wołoskością wsi, zastępując to „ruskością” bez żadnych uzasadnień na podstawie dokumentów źródłowych. Nie można, co należy szczególnie podkreślić, etymologii pierwotnej nazwy uzasadniać na podstawie jej późniejszych przeobrażeń. Jako uzasadnienie wskazuje późniejszy ruski rozwój fonetyczny nazwy. W. Makarski napisał: „Nazwa ta w odróżnieniu od wszystkich *Lubiczów* na terenach etnicznie polskich wykazuje [...] fonetyczny rozwój ruski: *Lubicz* > *Lubycz(a)*, co może sugerować jej genezę od początku również ruską...”. Zob. prywatne zbiory Z. Pizuna: W. Makarski, *Lubicz – odherbowa nazwa mazowiecka?* (fragment recenzji artykułu: Z. Pizun, *Miasto Lubycza w okresie przynależności do starostwa rzeczyckiego (ok. 1730–1787)*), mps, s. 3–4.

¹⁵ SGKP, s. 457.

późniejsze, pozwala się zorientować, z jakim obszarem mamy do czynienia i z jakimi nazwami przysiółków.

Reasumując dotychczasowe myśli, należy zaznaczyć, że prapoczątki Lubyczy Królewskiej nie są znane. Historyczne dzieje miejscowości można śledzić dopiero od czasu, kiedy książę mazowiecki Siemowit IV nadał wieś Lubicz dwóm wołoskim braciom – Jakubowi i Miczce. Nie znamy jednak dokładnej daty tego wydarzenia. Można pokusić się za Lubomirskim o stwierdzenie, że mogło to mieć miejsce na przełomie XIV i XV w.¹⁶ Siemowit IV na nowo uzyskanej ziemi oprócz kolonizacji mazowieckiej wprowadzał wołoski eksperyment, a Lubycza być może była w nim jako pierwsza. Rozległa wieś mogła zostać lokowana na terenie pustki osadniczej w pobliżu książęcego folwarku lub też wzmocnić istniejącą już osadę.

Sytuacja Lubyczy uległa zmianie wraz z wydaniem w Bełzie, stolicy księstwa bełskiego, przez księcia Siemowita IV 15 czerwca 1422 r. przywileju dla braci Jakuba i Miczki, Wołochów, i utworzeniem na terenie wsi Lubycza dziedzicznego kniazostwa lubyckiego. W ten sposób doszło do historycznego podziału pierwotnej donacji książęcej na kniazostwo (nazywane też przez badaczy kniastwem) lubyckie dziedzicznie zarządzane przez kniaziów, potomków Jakuba i Miczki, i na dużą, bogatą wieś Lubyczę, która powróciła do domeny księcia. W tej formie wieś Lubycza (książęca) funkcjonowała do 1462 r., kiedy to król Kazimierz Jagiellończyk (1447–1492) księstwo bełskie inkorporował do Korony Królestwa Polskiego, w wyniku czego utworzono województwo bełskie. Od tego wydarzenia wieś Lubycza stała się królewską i możemy mówić o Lubyczy Królewskiej (choć w dokumentach ten drugi człon pojawia się dopiero w XIX w.).

Nadanie kniazostwa, a w zasadzie częściowa jego sprzedaż, gdyż wołoscy bracia za uzyskanie przywileju zapłacili księciu nieokreśloną w dokumencie sumę, wydaje się korzystne dla donatariuszy i ich potomków. Ważne w dokumencie jest stwierdzenie, że to Jakub i Miczko wyszli z propozycją owej zamiany całej wsi na uprzywilejowane kniazostwo. Kniastwo, oparte na tym przywileju, przetrwało cały okres państwowości polskiej w czasach przedrozbiorowych. Dopiero pod naciskiem rządów austriackich w pierwszych dziesięcioleciach XIX w. powoli wygasło, a jego kres nastąpił wraz z Wiosną Ludów w 1848 r. Innego zdania jest wspomniany wyżej M. Koper, który jednoznacznie, powołując się na argumentację A. Janeczka, stwierdza, że owa zamiana całej wsi na kniazostwo w tej wsi dla wołoskich braci, Jakuba i Miczki, nie była korzystna, a książę dopuścił się samowoli¹⁷.

¹⁶ J.T.L. [Lubomirski], *op. cit.*, s. 10.

¹⁷ *Gmina Lubycza Królewska. Pogranicze...*, s. 76–77. Analizując w całości argumentację A. Janeczka, można dojść do wniosku, że M. Koper nie do końca zrozumiał sens wyводу historyka, który w podsumowaniu stwierdził: „Siemowit, demonstrując tak złą wolę, musiałby

W przywileju kniaziostwo lubyckie określone zostało słowem *ducatus* (księstwo), co jednoznacznie określa jego charakter. G. Jawor w swojej ocenie uznał to określenie jako użyte niezbyt szczęśliwie i dodał, że mogło ono rodzić skojarzenia z nadaniem o charakterze publiczno-prawnym¹⁸. Autor nie wziął pod uwagę, że być może użycie przez księcia w dokumencie pojęcia *ducatus* było celowe. Wydaje się, że nie można podejrzewać księcia i urzędników spisujących tak ważny dokument, który stał się wzorem dla innych aktów prawnych, że popełnili błąd. Poza tym ten dokument był potwierdzany przez wielu władców Polski, dlatego nie powinno być mowy o pomyłce.

Jakub i Miczka mieli posiadać kniaziostwo dziedzicznie. Oni i ich potomkowie mogli, po uzyskaniu zgody księcia, dowolnie nim rozporządzać. Dodatkowo od księcia otrzymali młyn Teniatyska (*Theniatiscze*) i należące do niego pole z lasami oraz położone obok książęce łąki. Obowiązkiem Jakuba i Miczki oraz ich następców było odprowadzanie do kasy książęcej $\frac{1}{3}$ kar sądowych oraz udział w każdej wyprawie wojennej prowadzonej przez księcia. Przywilej okazał się bardzo „mocny”. Potwierdzali go królowie, a okoliczna szlachta – starostowie bełscy i rzeczyccy, nie potrafili go obalić. Ciekawa jest obrona przez kniazów lubyckich praw do ich dziedzicznej ziemi oraz wolności nadanych w przywileju, która miała miejsce w XVII i XVIII w., ale to już pozostaje na kolejne rozważania historyczne.

Dokument z 15 czerwca 1422 r. nie określa terytorium kniaziostwa lubyckiego. Nie wiemy, czy w pierwotnym dokumencie, który nie zachował się, było określenie ziem wchodzących w skład całej wsi Lubycza. Terytorium wsi Lubycza (Lubyczy Kameralnej) i kniaziostwa lubyckiego (Lubyczy-Kniazie) pokazują XIX-wieczne austriackie mapy¹⁹.

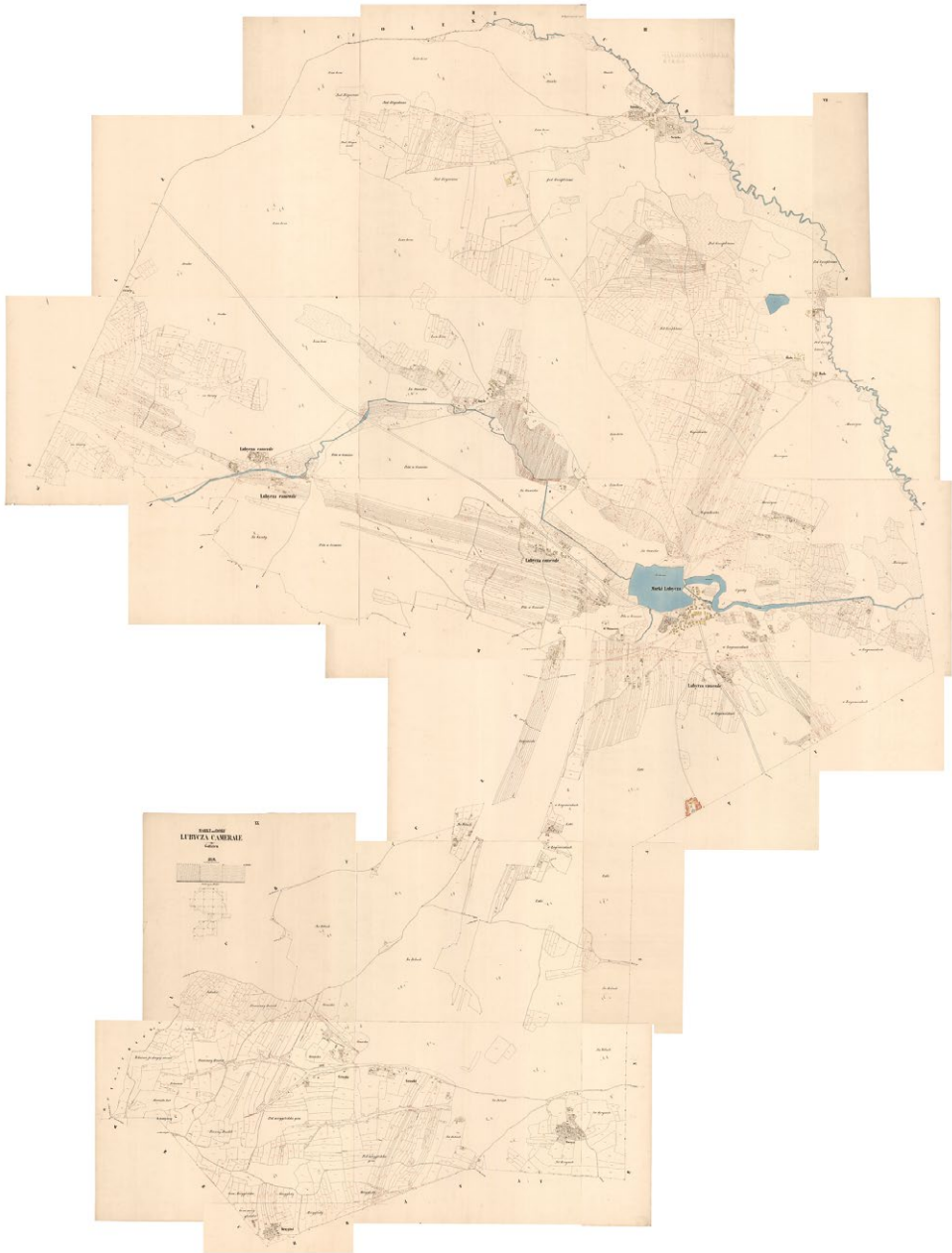
Często w literaturze przedmiotu spotyka się stwierdzenie, że Lubycza lokowana była w 1420 r., a dwa lata później, czyli w 1422 r., na mocy wydanego przywileju książę zmienił swoją decyzję i odebrał Jakubowi i Miczce całą wieś, w zamian zaś zrekompensował im stratę, nadając w tej wsi dziedziczne i uprzywilejowane kniaziostwo. Tę datę powielił *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*²⁰, a potem i inni

się liczyć z ujemnymi konsekwencjami swego postępowania w przyszłości, w razie następnych zabiegów kolonizacyjnych, korzystających z wołoskich migracji. Przeczy mu też literalne pojmowanie narracji dokumentu, informującej o inicjatywie Jakuba i Miczka w wydaniu przywileju”. Zob. A. Janeczek, *op. cit.*, s. 146.

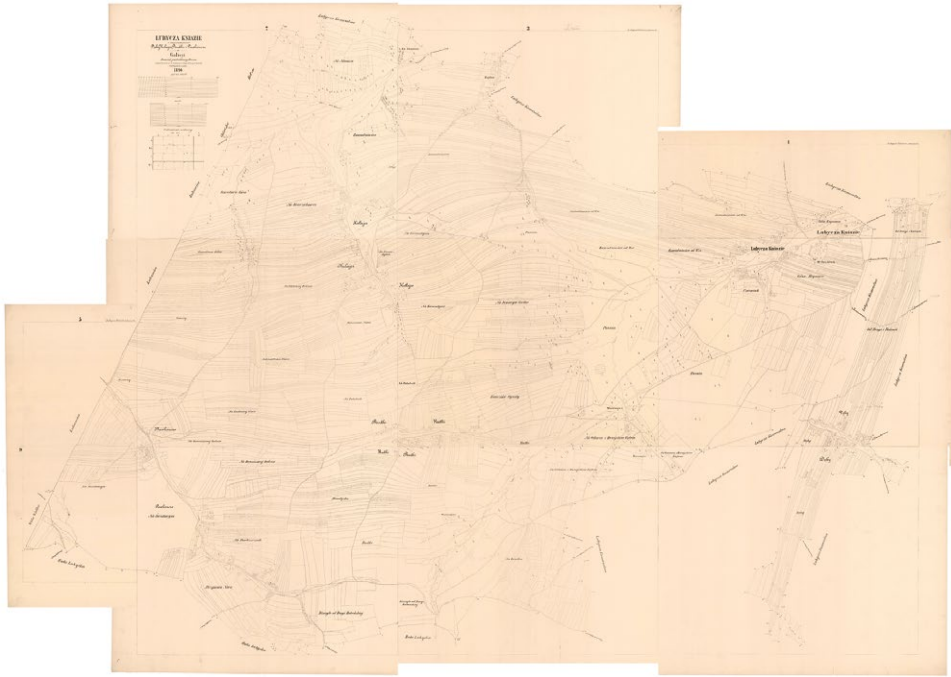
¹⁸ G. Jawor, *op. cit.*, s. 232.

¹⁹ AP, Lubycza Kniazie z miejscowościami..., sygn. 48; *ibidem*, Markt und dorf Lubycza Camerale in Galizien, zespół 35/447/0. Urząd Katastralny w Bełzie. Seria: 2 Plany katastralne. Jednostka 047 (35/447/0/2/047).

²⁰ SGKP, s. 457.

Wieś Lubycza na mapie katastralnej z 1854 r. Źródło: Archiwum Państwowe w Lublinie, Markt und dorf Lubycza Camerale in Galizien, zespół 35/447/0. Urząd Katastralny w Belzie. Seria: 2 Plany katastralne. Jednostka 047 (35/447/0/2/047)

Lubycza-Kniazie na mapie z 1896 r. Źródło: Archiwum Państwowe w Lublinie, Lubycza Kniazie z miejscowościami Dęby, Kutajce, Rudki i Pawliszcze w Galicyi. Powiat podatkowy Rawa. 1896, sygn. 48

autorzy²¹. Jak się okazało, doszło do pomyłki²², gdyż Adam Stadnicki²³, korzystający z pracy Tadeusza Czackiego²⁴, źle przepisał datę i zamiast roku 1426 napisał rok 1420. Oczywiście nie znajdujemy wyjaśnienia, dlaczego zapisany został rok 1426, a jedyne, co przychodzi do głowy, to koniec panowania Siemowita IV.

Wspomniany już artykuł autora niniejszego opracowania *Kniaziostwo lubyckie i próba oceny statusu prawnego kniaziów lubyckich*²⁵ nie zakończył sporu o przynależność społeczną Jakuba i Miczki oraz ich potomków zwanych

²¹ Zob. *Katalog zabytków sztuki w Polsce*, t. 8: *Dawne województwo lubelskie*, z. 17: *Tomaszów Lubelski i okolice*, oprac. R. Brykowski, Warszawa 1982, s. 27; J. Górak, *Miasta i miasteczka Zamojszczyzny*, Zamość 1990, s. 67; W. Bondyra, *Słownik historyczny miejscowości województwa zamojskiego*, Lublin–Zamość 1992, s. 64.

²² Szczegółowo tę pomyłkę wyjaśnił autor niniejszego opracowania. Zob. Z. Pizun, *Kniaziostwo lubyckie...*, s. 38–39.

²³ A. Stadnicki, *O wsiach tak zwanych wołoskich na północnym stoku Karpat*, Lwów 1848, s. 4.

²⁴ T. Czacki, *O litewskich i polskich prawach, o ich duchu, źródłach, związku i o rzeczach zawartych w pierwszym Statucie dla Litwy 1529 Roku wydanem*, t. 1, Warszawa 1800, s. 190.

²⁵ Z. Pizun, *Kniaziostwo lubyckie...*, s. 35–59.

kniaziami lubyckimi. Sceptyczni wobec kniaziów lubyckich są niektórzy historycy. A. Janeczek napisał: „[...] dwaj Wołosi bez tytułu szlacheckiego, Jakub i Miczko, otrzymują wieś Lubyczę, najpewniej jednak nie na prawie rycerskim (dokument nieznany)”²⁶. Skoro sam autor podaje, że dokument jest nieznany, to skąd stwierdzenie, że donacja najpewniej nie była na prawie rycerskim? Nigdzie też nie ma mowy o tym, że Jakub i Miczko nie posiadali tytułu szlacheckiego (rycerskiego). Takie słowa historyka miały daleko idące konsekwencje, gdyż jest on autorytetem w dziedzinie średniowiecznego osadnictwa. G. Jawor bardziej odważnie pokazał, że Jakub i Miczko oraz ich potomkowie stanowili elitę społeczności prawa wołoskiego, a ich kniaziosstwo stanowiło enklawę w intensywnie rozwijającej się gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej²⁷. Ale i tak kniaziów lubyckich nazywa on wolnymi chłopami, a, jak już wspomniano, słowo *ducatus* określa jako nieszczęśliwą pomyłkę²⁸. We wspomnianym artykule o statusie prawnym kniaziów lubyckich autor zadał retoryczne pytanie: dla kogo użycie słowa *ducatus* było nieszczęśliwe?²⁹ Sama jednak informacja o tym, że obowiązkiem Jakuba i Miczki oraz ich potomków był udział w każdej wyprawie wojennej prowadzonej przez księcia, to za mało, aby ich nazywać szlachtą, gdyż taki udział wynikał z istoty prawa wołoskiego. Sami kniazioiowie podtrzymywali tradycję, że Jakub i Miczko byli „nieodstępniymi” towarzyszami Siemowita IV, czego świadkiem miał być biskup płocki Jakub z Korzkwi (1396–1425), który osobiście poparł braci w ich staraniu o przywilej³⁰. Ta tradycja może rodzić przypuszczenie, że Jakub i Miczko mogli być z otoczenia księcia lub znajdować się na jego dworze, skąd wyruszyli, aby pomóc księciu w kolonizacji nowo nabytej ziemi bełskiej. Wiadomo, że książę otaczał się ludźmi, którym mógł ufać, i to decydowało o jego sile i władzy nad należącymi do niego ziemiami³¹.

Nasza wiedza na temat kniaziosstwa lubyckiego w dużej mierze opiera się na przekazie, jaki po sobie pozostawił prywatny właściciel Lubyczy – miasta i wsi – w latach 1844–1868, Ludwik Zieliński (1808–1873). Przemyslenia Zielińskiego bez żadnej weryfikacji w przestrzeni historycznej gminy Lubycza Królewska utrwalił M. Koper³². Autor niniejszego opracowania uzasadnił, dlaczego właśnie w kwestii kniaziów lubyckich Zielińskiemu nie należy wierzyć³³. Celem Zielińskiego w jego procesie z kniaziami lubyckimi było

²⁶ A. Janeczek, *op. cit.*, s. 85.

²⁷ G. Jawor, *op. cit.*, s. 232.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ Z. Pizun, *Kniaziosstwo lubyckie...*, s. 37.

³⁰ K.L. [Lubecki], *op. cit.*, s. 36.

³¹ Szczegółowo tę kwestię omówił autor niniejszego opracowania. Zob. Z. Pizun, *Kniaziosstwo lubyckie...*, s. 36–39.

³² M. Koper, *op. cit.*, s. 73; *Gmina Lubycza Królewska...*, s. 73.

³³ Z. Pizun, *Kniaziosstwo lubyckie...*, s. 46–47.

przedstawienie kniaziów w jak najgorszym świetle, gdyż przygotowywał się on do rozprawy sądowej z nimi, zamierzając pozbawić ich praw do dziedzicznej ziemi i wolności osobistej. A to oznaczało, że zapewne chciał ich zmusić do odrabiania pańszczyzny. W swoich wywodach dopuszczał się nawet fałszerstwa, np. uzasadniał, że Siemowit IV nie panował w ziemi bełskiej w 1422 r., gdyż już nie żył³⁴.

W ostatnim czasie na profilu społecznościowym M. Kopra pojawiły się informacje o wołoskim micie początków Lubyczy. Jeden z uczestników dyskusji (imię i nazwisko znane redakcji) udowodnił, jakoby na terenie Lubyczy nie było kolonizacji wołoskiej, a Jakub i Miczko to Rusini albo zrutenizowani Wołosi o imionach: Jakiw i Mychajło vel Mykołaj³⁵. Tę dyskusję można by podsumować stwierdzeniem, że to dwaj zrutenizowani Wołosi utworzyli na prawie wołoskim ruską wieś Lubicz. Jest to jedna z wielu hipotez, w świetle źródeł historycznych niemająca uzasadnienia, ale dopuszczalna w interpretacjach filologicznych. Widać, jak bardzo niektórym zależy na ukrainizacji Lubyczy i jej okolic. Oczywiście nie można zaprzeczyć, że na terenie Lubyczy była ludność ruska, a wołoska migracja uległa rutenizacji. Natomiast sami kniaziowie, którzy uważali, że stoją wyżej w hierarchii społecznej od ludności wsi Lubycza, zachowali własną odrębność prawie do połowy XIX w.

Na pewno o wołoskości wsi Lubycza świadczy dodanie przez instytucję Kościoła prawosławnego – eparchii chełmskiej – w 1507 r. przy nazwie parafii w Lubyczy (zapewne wsi) drugiej części Wołoska³⁶. To pokazuje, że nie była to pomyłka, a raczej określenie etniczności lubyckiej prawosławnej parafii na początku XVI w.

Szczególnie ważne dla dziejów Lubyczy, zwłaszcza dla kniaziostwa lubyckiego, było panowanie króla Zygmunta II Augusta (1530–1572). W sporze starosty bełskiego Stanisława Tęczyńskiego (od 1546) z kniazem lubyckim, Iwankiem Łozińskim, król stanął po stronie lubyckich kniaziów i 16 stycznia 1548 r. w Lublinie postanowił, że kniaziowie lubyccy zachowają wszystkie prawa i wolności zgodnie z przywilejem Siemowita IV, co oznaczało, że zobowiązani byli jedynie do udziału w wyprawach wojennych. Poza tym w królewskim dokumencie kniazia Iwanka Łozińskiego nazwano księciem wiejskim (*dux willanus*)³⁷. Można zapytać, czy po 126

³⁴ Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział rękopisów, Zespół (fond) 141. Zbiór Aleksandra Czołowskiego. Dział (opis) I. 2225. Materiały historyczne dotyczące Lubyczy Królewskiej z XIX w., s. 43.

³⁵ Prywatne zbiory Z. Pizuna, zdjęcia fragmentów komentarzy pod postem na profilu Facebook Mariusza Kopra z 2021 r. (post został usunięty przez autora).

³⁶ A. Gil, *Prawosławna eparchia chełmska do 1596 roku*, Lublin–Chełm 1999, s. 183, 230. Autor nie podał jednak źródła informacji.

³⁷ Королівське рішення в справі князя с. Любича з старостою белзьким щодо обов'язків, 16 січня 1548 р., nr ХCV. Литовська Метрика моск. арх. мін. справ. I кн. 26 л. 58, [w:]

latach doszło ponownie do pomyłki czy do przejęzyczenia? Ale należy też zwrócić uwagę na fakt, że Iwanka Łozińskiego nie określono w dokumencie jako *generosi* czy *nobiles* (szlachetnie urodzony), lecz *honestus* (zaczny, uczciwy, szczerzy, godny), co świadczyłoby o tym, że zgłaszający skargę nie należał do stanu szlacheckiego. 20 kwietnia 1554 r. w Lublinie kancelaria królewska wystawiła transumpt (uwierzytelnioną kopię) dokumentu Siemowita IV wydanego w Bełzie 15 czerwca 1422 r.³⁸ Oryginał dokumentu Siemowita IV zapewne nie przetrwał do naszych czasów, a znany jest z wyżej pokazanego transumptu³⁹.

W tym samym czasie król Zygmunt II August rozstrzygał drugi spór – pomiędzy starostą Stanisławem Tęczyńskim a „pewnymi ludźmi” ze wsi Lubycza występującymi w imieniu wszystkich mieszkańców. Z tekstu wynika, że mieszkańcy wsi Lubycza zobligowani byli nie tylko do służby wojennej, ale i do różnych obciążeń podatkowych i posług, w tym pańszczyzny, którą mieli prawo wykupić⁴⁰.

Podsumowując te dwa dokumenty królewskie, należy stwierdzić, że wieś Lubycza i kniazostwo lubyckie to dwa różne organizmy prawne, ale połączone prawem wołoskim. Autor niniejszego opracowania podczas wykładu 25 stycznia 2022 r. stwierdził, że kniaź z Kniazi (kniaziostwa lubyckiego) to dziedziczny tytuł, a kniaź ze wsi Lubyczy to urząd sołtysa. Oczywiście kniaź z Kniazi mógł pełnić we wsi funkcję kniazia, czyli sołtysa. Lubycza to wieś na prawie wołoskim, jak każda inna tego typu wieś, a kniazostwo lubyckie było czymś wyjątkowym i rządziło się swoimi prawami – było dziedziczne i uprzywilejowane. Należy pamiętać, że kniaź z kniazostwa, jak już zaznaczono wcześniej, to elita prawa wołoskiego. Kniaź nie był tytułem ogólnopolskim, jednak w pełni uznany był przez sądy, instytucje państwowe Rzeczypospolitej Obojga Narodów oraz przytaczany w potwierdzeniach przywilejów królewskich. Ważne tu jest w nawiązaniu do myśli Joachima Lelewela (1786–1861), że rozstrzygnięcia dotyczące Lubyczy znajdują się w księgach litewskich, a nie koronnych, na Litwie zaś władza króla była dziedziczna, a w Koronie

Mychajło Hruszewski (ukr. Михайло Грушевський), *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*, t. 69, Львів 1906, s. 110.

³⁸ Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, Dział Rękopisów, sygn. BO 2654, Transumpt króla Zygmunta II Augusta, sporządzony w Lublinie 20 kwietnia 1554 roku, dokumentu nadającego braciom Jakubowi i Miczce, Wołochom, kniastwo we wsi Lubicz, w ziemi bełskiej.

³⁹ Po łacinie, ale bez adnotacji królewskiej, tekst dokumentu można przeczytać: S. K u r a ś, J. S u ł o w s k a - K u r a ś, *Zbiór dokumentów małopolskich*, t. 2, Wrocław 1962–1970, nr 353, s. 13–15.

⁴⁰ Королівське рішення в справі селян с. Лювича, з старостою Бельським щодо обов'язків, 16 січня 1548 р., nr XCIV. Źródło: Литовська Метрика моск. арх. мін. справ. I кн. 26 л. 57 v., [w:] Mychajło Hruszewski (ukr. Михайло Грушевський), *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*, t. 69, Львів 1906, s. 108–110.

elekcyjna⁴¹. Dlatego król, mając pełnię władzy, mógł kniaziom lubyckim udzielić jako książętom wiejskim nobilitacji powszechnej, czyli obejmującej cały kniaziowski ród – potomków Jakuba i Miczki. Historyk ten podkreślił, że król nie mógł kniaziom lubyckim odmówić nobilitacji, skoro przyznawano na wschodzie takie przywileje wielu innym rodom („drużynom”)⁴². To stanowisko Lelewela potwierdzali XIX-wieczni genealodzy – Seweryn Uruski herbu Sas (1817–1890)⁴³ i Emilian von Żernicki herbu Szeliga (1826–1910)⁴⁴.

Jak pokazało życie, ludność zamieszkująca wieś Lubyczę, pomimo to że lokowana była na prawie wołoskim, utraciła swoje przywileje, zaś potomkowie Jakuba i Miczki w kniazostwie lubyckim nie tylko nie utracili praw, ale dzięki kolejnym potwierdzeniom królewskim wzrosła ich pozycja społeczna. Jednak dotychczasowe badania źródłowe oraz dyskusje historyczne nie rozstrzygnęły problemu statusu kniazów lubyckich, co wymaga dalszej kwerendy archiwalnej.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA ARCHIWALNE

Archiwum Państwowe w Lublinie

Lubycza Kniazie z miejscowościami Dęby, Kutajce, Rudki i Pawliszcze w Galicyi. Powiat podatkowy Rawa. 1896, sygn. 48; Markt und dorf Lubycza Camerale in Galizien, zespół 35/447/0. Urząd Katastralny w Bełzie. Seria: 2 Plany katastralne. Jednostka 047 (35/447/0/2/047).

Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu

Dział Rękopisów, sygn. nr BO 2654, Transumpt sporządzony w Lublinie 20 kwietnia 1554 r. przez króla Zygmunta II Augusta dokumentu wydanego w Bełzie 15 czerwca 1422 r. nadającego braciom Jakubowi i Miczce, Wołochom, kniastwo na prawie wołoskim we wsi Lubicz, w ziemi bełskiej.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy

Oddział rękopisów, Zespół (fond) 141. Zbiór Aleksandra Czołowskiego. Dział (opis) I. 2225. Materiały historyczne dotyczące Lubyczy Królewskiej z XIX w.

Prywatne zbiory Z. Pizuna

Zdjęcia fragmentów komentarzy pod postem na Facebooku, na profilu Mariusza Kopra z 2021 r.

W. Makarski, *Lubicz – odherbowa nazwa mazowiecka?* (fragment recenzji artykułu: Z. Pizun, *Miasto Lubycza w okresie przynależności do starostwa rzeczywyciego (ok. 1730–1787)*), mps.

⁴¹ Szczegółowo tę kwestię już wyjaśnił autor. Zob. Z. Pizun, *Kniaziostwo lubyckie...*, s. 47–48.

⁴² *Polska. Dzieje i rzeczy jej*, rozpatrywane przez Joachima Lelewela, t. 4, Poznań 1856, s. 99.

⁴³ S. Uruski, jako prezes Heroldii Królestwa Polskiego, czyli rządowej komisji do rozpatrywania dowodów szlachectwa, decydował, kto był pochodzenia szlacheckiego.

⁴⁴ Zob. Z. Pizun, *Kniaziostwo lubyckie...*, s. 48.

ŹRÓDŁA DRUKOWANE

Королівське рішення в справі селян с. Лювича, з старостою Белзьким щодо обов'язків, 16 січня 1548 р., nr ХСІV. Źródło: Литовська Метрика моск. арх. мін. справ. I кн. 26 л. 57 v., [w:] Мучајло Hruszewski (ukr. Михайло Грушевський), *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*, t. 69, Львів 1906, s. 108–110.

Королівське рішення в справі князя с. Любича з старостою белзьким щодо обов'язків, 16 січня 1548 р., nr ХСV. Литовська Метрика моск. арх. мін. справ. I кн. 26 л. 58, [w:] Мучајло Hruszewski (ukr. Михайло Грушевський), *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*, t. 69, Львів 1906, s. 110.

Kuraś S., Sułowska-Kuraś J., *Zbiór dokumentów małopolskich*, t. 2, Wrocław 1962–1970, nr 353.

Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich, red. F. Sulimierski, B. Chlebowski, W. Walewski, t. 5, Warszawa 1884.

OPRACOWANIA NAUKOWE

Bondyra W., *Słownik historyczny miejscowości województwa zamojskiego*, Lublin–Zamość 1992.

Czacki T., *O litewskich i polskich prawach, o ich duchu, źródłach, związku i o rzeczach zawartych w pierwszym Statucie dla Litwy 1529 Roku* wydaniem, t. 1, Warszawa 1800.

Gil A., *Prawosławna eparchia chełmska do 1596 roku*, Lublin–Chełm 1999.

Gmina Lubicza Królewska. Pogranicze geograficzno-kulturowe, oprac. M. Koper, Lubicza Królewska–Jakubów 2010.

Górak J., *Miasta i miasteczka Zamojszczyzny*, Zamość 1990.

Janeczek A., *Osadnictwo pogranicza polsko-ruskiego. Województwo belskie od schyłku XIV do początku XVII w.*, Wrocław 1993.

J.T.L. [Lubomirski], *Północno-wschodnie wotolskie osady*, „Biblioteka Warszawska” 1855, t. 4.

Jawor G., *Elity prawa wotolskiego na Rusi Czerwonej. Przemiany i trwanie (na przykładzie wsi Lubicza w województwie belskim od XV do połowy XIX wieku)*, „Średniowiecze Polskie i Powszechnie” 2011, t. 3 (7).

Katalog zabytków sztuki w Polsce, t. 8: *Dawne województwo lubelskie*, z. 17: *Tomaszów Lubelski i okolice*, oprac. R. Brykowski, Warszawa 1982.

Koper M., *Nazwy geograficzne gminy Lubicza Królewska. Słownik historyczno-onomastyczny*, Lubicza Królewska 2014.

K.L. [Lubecki], *Z historii lubickiej*, Kraków 1918. Przedruk tekstu w publikacji: *Lubicza w dawnych opracowaniach historycznych*, przedmowa, wybór tekstów i oprac. Z. Pizun, Lubicza Królewska 2013.

Makarski W., *Pogranicze polsko-ruskie do połowy wieku XIV. Studium językowo-etniczne*, Lublin 1996.

Pizun Z., *Kniaziostwo lubyckie i próba oceny statusu prawnego kniaziów lubyckich*, [w:] *Z Roztocza na Grzędę Sokalską. Szkice historyczne i literackie*, Horyniec-Zdrój–Narol–Lubaczów–Tomaszów Lubelski 2021.

Pizun Z., *Przedmowa*, [w:] *Lubicza w dawnych opracowaniach historycznych*, przedmowa, wybór tekstów i oprac. Z. Pizun, Lubicza Królewska 2013.

Polska. Dzieje i rzeczy jej, rozpatrywane przez Joachima Lelewela, t. 4, Poznań 1856.

Semkowicz W., *Geograficzne podstawy Polski Chrobrego*, Warszawa 1925.

Kurhany na terenie gminy Lubicza Królewska, oprac. R. Gawryś, Z. Pizun, Lubicza Królewska 2018 (mps).

Stadnicki A., *O wsiach tak zwanych wotolskich na północnym stoku Karpat*, Lwów 1848.

ANEKS

Rozstrzygnięcie przez króla Zygmunta II Augusta sporu pomiędzy starostą bełskim Stanisławem Tęczyńskim a księciem wiejskim Iwankiem Łozińskim oraz mieszkańcami wsi Lubyczy w Lublinie 16 stycznia 1548 r.

Ponieważ skarżył się tu nam zacny [uczciwy] Iwanko Łoziński, ksiązę wiejski, w języku mówionym *kniaź*, wsi naszej Lubicz, należącej do starostwa bełskiego, w imieniu także swoich pozostałych współuczestników, że jest w wielu sprawach obciążany, wbrew swojemu przywilejowi, przez szlachetnie urodzonego Stanisława Tęczyńskiego, starostę owego miejsca, i okazał przywilej przyznany jego przodkom przez zmarłego znakomitego Siemowita, księcia mazowieckiego i ruskiego, poprzednika naszego, gdy zaś tymczasem z przeciwnej strony tenże szlachetnie urodzony starosta wystąpił z zarzutami przeciw jego skardze, my, po wysłuchaniu ich sporu, rozstrzygnęliśmy, że ci książęta, w języku mówionym *kniazio*, powinni być zachowani we wszystkim zgodnie z ich przywilejem; dlatego nie powinni być przez starostę zmuszani do świadczenia innych ciężarów i powinności, prócz tych, które są opisane w ich przywileju, to jest do wyprawy wojennej powszechnej i szczególnej; ponadto powinno im [kniaziom] się oddawać, to jest wypłacać, $\frac{1}{3}$ każdej kary pieniężnej zasądzonej wobec jakiegokolwiek mieszkańca tej wsi. I starosta nie może zakazywać i zabraniać mieszkańcom tej wsi mleć zboże w ich własnym młynie, lecz niech w przyszłości będzie dozwolone mieszkańcom tej wsi naszej mleć zboże albo w młynie tychże książąt, w tejsze wsi się znajdującym, albo w naszym młynie, w innej wsi się znajdującym. Przez świadectwo tego pisma, do którego nasza pieczęć została przywieszona. Dokonane jak wyżej.

* * *

Ponieważ skarżyli się tu nam pewni ludzie z naszej wsi, zwanej Lubicz, należącej do starostwa bełskiego, wysłani tu w imieniu wszystkich mieszkańców tej wsi, że przez szlachetnie urodzonego Stanisława Tęczyńskiego, starostę owego miejsca, obciążani są w pewnych sprawach wbrew dawnemu zwyczajowi i wbrew ich prawu wołoskiemu, gdy zaś z przeciwnej strony tenże wspomniany starosta wystąpił z zarzutami przeciw ich skardze, my, na podstawie sporu stron w ten sposób rozstrzygnęliśmy. Najpierw odnośnie do skargi tychże mieszkańców, że przez tegoż starostę są zmuszani, by corocznie każdy z nich płacił po 1 grzywnie pieniędzy, i już wziął on od nich tytułem tego kilka wołów, mimo że uprzednio nie byli zobowiązani uiszczać takiego czynszu, to jest daniny, lecz zwykli świadczyć inne daniny i inne posługi, zgodnie ze swoim prawem wołoskim. Sam zaś kapitan oświadczył, że czynił tak zgodnie z dekretem naszych komisarzy, wyznaczonych do tej sprawy w poprzednim roku, którzy rozstrzygnęli i rozsądzi, że, ponieważ ciż mieszkańcy wiele pól mają wbrew zwyczajowi prawa wołoskiego, a powinni mieć tylko niewiele, dlatego w przyszłości powinni – wzorem wszystkich pozostałych mieszkańców wsi naszych, tamże się znajdujących – każdego tygodnia przez 1 dzień świadczyć posługi, to jest pracę, którą to pracę oni sami odkupili na mocy umowy, chcąc raczej płacić każdego roku

przez każdego z nich 1 grzywnę pieniędzy na określony czas; gdy zaś czas ten przeminął, a oni nie uiścili uzgodnionych pieniędzy, zadziałał starosta przeciw nim i jako zastaw – tytułem tejże oczywistej z nimi umowy – wziął od nich kilka wołów, za ten nieuiszczany czynsz; czemu ci skarżący się nie zaprzeczyli. Dlatego my w tym od tej sprawy tegoż starostę uwalniamy i postanawiamy, by w przyszłości ciż mieszkańcy, oprócz dawnych należności, które zobowiązani są, zgodnie z prawem wołoskim, uiszczać nam od stad i trzód (z wyjątkiem jednak wołów roboczych, od których żadnej daniny nie dawali, lecz tylko od innych, zgodnie ze starym zwyczajem), oraz z wyjątkiem 60 groszy pieniędzy, które wszyscy zwykli corocznie uiszczać, którą to daninę znosimy i uchylamy, powinni także – wzorem wszystkich pozostałych mieszkańców wsi naszych, tamże się znajdujących – każdego tygodnia przez 1 dzień świadczyć posługi, to jest pracę, lub przynajmniej, jeśli to wyda się korzystne temuż staroście naszemu, powinni zawrzeć z tymże starostą w tej sprawie jakąś umowę odnośnie do odkupienia tej pracy; to zaś w taki sposób, że nie będą zobowiązani świadczyć nam i staroście naszemu żadnych innych, oprócz tej, posług, także wyprawy wojennej, z tym zastrzeżeniem, że każdy z nich będzie zobowiązany przywozić każdego roku 2 belki lub deski na budowę lub odnowienie naszego zamku bełskiego. Lecz i to postanawiamy, że nasz starosta będzie zobowiązany o każdej pierwszej porze [wiośnie?] zatroszczyć się, by tymże mieszkańcom wymierzono pola i majątki ziemskie na łąki, tyle, ile mają inni mieszkańcy pozostałych naszych wsi, którzy nie korzystają z prawa wołoskiego. Przez świadectwo tego pisma, do którego nasza pieczęć została przywieszona.

Tłumaczenie: Robert Sochań

ABSTRACT

Zdzisław Pizun

600th ANNIVERSARY OF LUBYCZA KRÓLEWSKA (1422–2022). THE BEGINNING OF THE VILLAGE OF LUBYCZA AND LUBYCZA PRINCELINESS UNTIL THE HALF OF 16th CENTURY

The following article portrays the beginning of Lubycza Krolewska since its rural area charter based on the Wallachian law by brothers, Jakub and Miczka Woloch, who were awarded with the hereditary Lubycza princeliness by Siemowit IV, Duke of Masovia and Belz, by virtue of the privilege of 15th June, 1422. The privilege was confirmed by Sigismund II Augustus in the half of the 16th century. The author paid special attention to distinguishing differences between the village of Lubycza and Lubycza princeliness, as a lot of mistakes have been accumulated in the historiography of Lubycza Krolewska.

Keywords: Jakub and Miczka, Siemowit IV, Sigismund II Augustus, fortified settlement, rural area charter, Wallachian law, privilege, Lubycza Krolewska, the village of Lubicz, Lubycza princeliness, 600th anniversary